

Szolíd gazdálkodás, szelíd turizmus

Múltból merített jövő: természetí, tájtörténetí séta, múltban - jelenben...

Látkép a Hegyes-tetőről

Jó koncepció

1. lépése:

(bármely témában)

A MEGISMERÉS

Ha nem ismerjük a
táji, kultúrtörténeti
adottságaink,
értékeink, az
alapokat,
tévutakra
tévedhetünk

*Várázslatos
vándorút*

Mik az adottságok? ...földrajzi, természeti, tájlesztetikaí, kulturális, kulináris, egyéb...
Ezek alapján: Mít kínálunk? Mik a „hívó szavak”? Ezzel meghatározhatjuk a vendégkört...

A táj
hangulata
társadalmi
szempontból

Királyok
székhelye...

Pompás lakomák

Lovagi torna

Fényűző palota

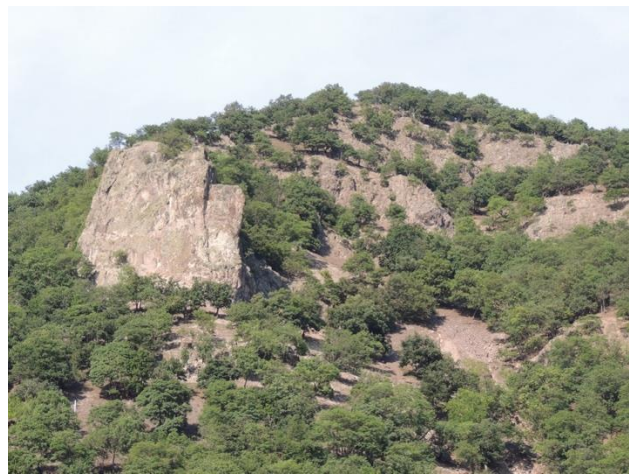

Pálos kolostor, Pálos
rend emlékhelyei

Remete-barlang

...és pálos
szerzetesek
menedéke

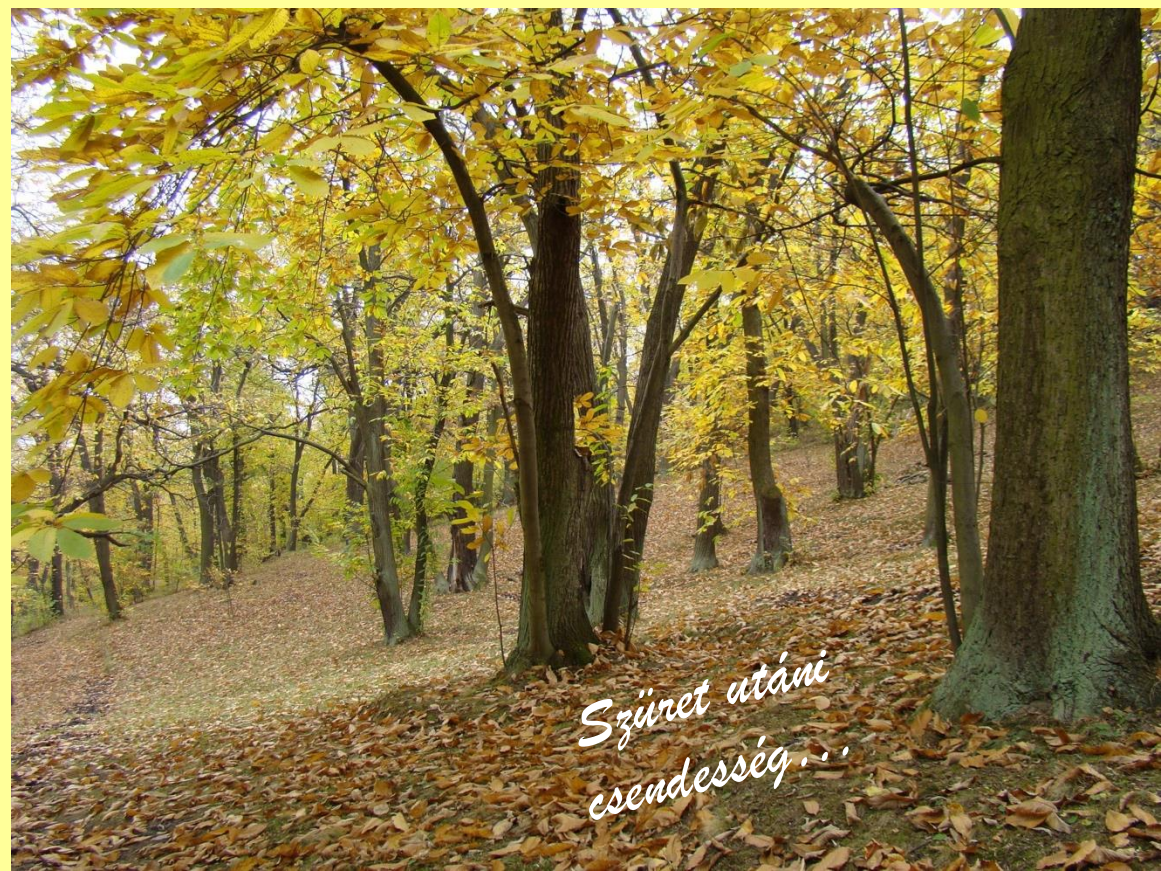

*Nyári
gesztenyevirágzás
pompája*

*Királyi pompa és
csillogás...*

...és a csendes elvonulás színtere egyben

Térben és időben egyaránt

*Szünet utáni
csendesség...*

...természeti
szempontból

A táj hangulata...

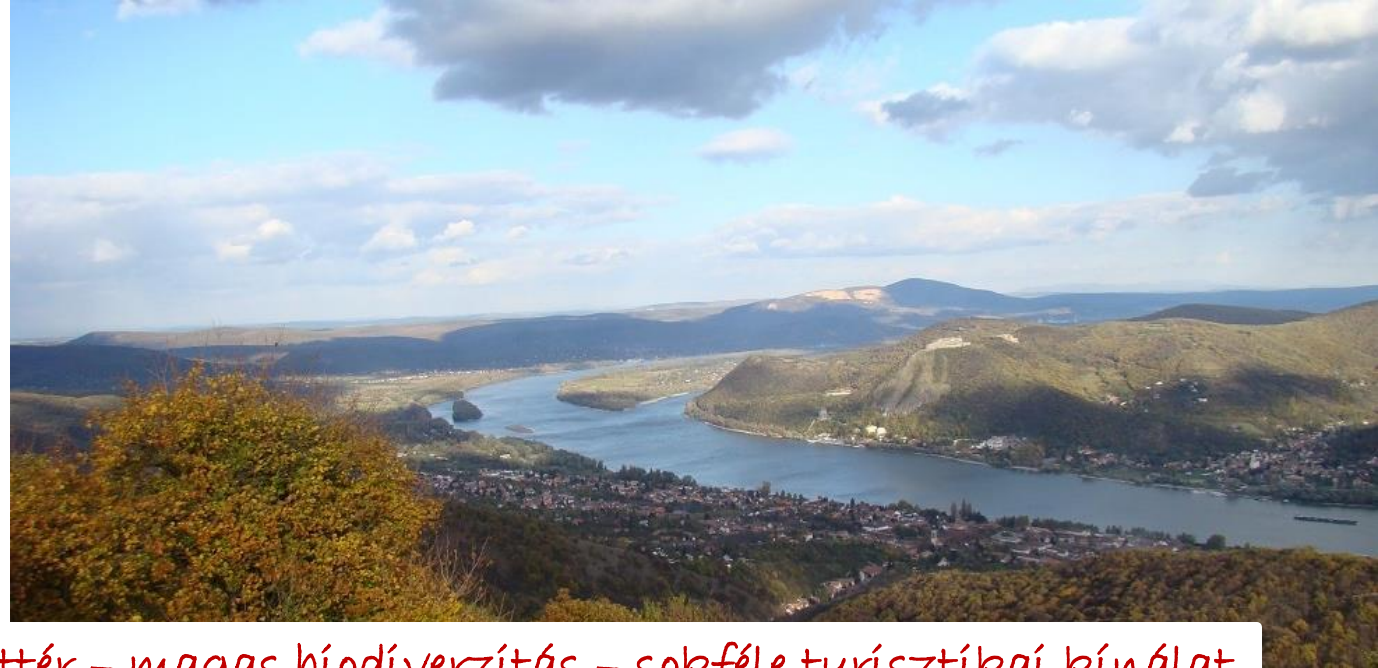
„A táj hangulata,
egyesíti magában
az észak
áthatolhatatlan
szürkés borongósságát,
jeges szikrázását...

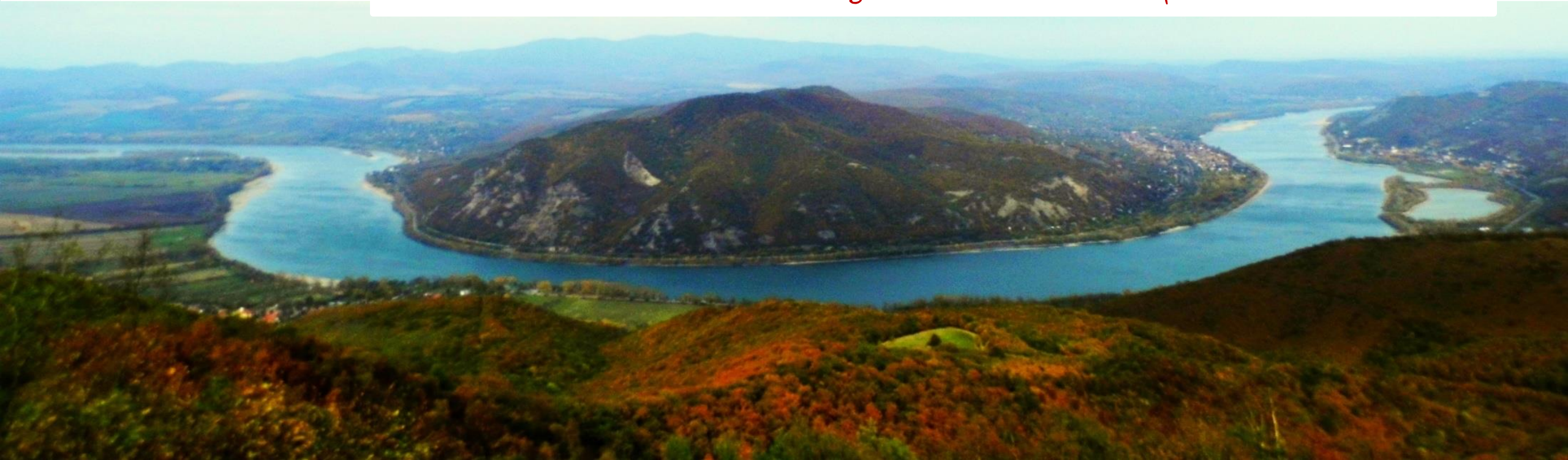
*... és a déli vidékek
derűjét, hetykeségét”.*

(Hamvas Béla)

változatos, mozaikos élettér – magas biodiverzitás – sokféle turisztikai kínálat

„Nagy-Maroson a Duna partjárul
igen sajátos kilátásunk van...

„földrajz,
vízrajz”

... a Duna itt olyan, mint
hegyektől köröskörül bérekesztett
havasi tó.”

(Hunfalvy János, 1856)

Három nagy tájképi egység találkozása...
változatos, mozaikos élettér

Eltérő tájképi
arculatok.
Délre és északra néző
oldalak közötti éles
átmenetek

Mozaikos tájszerkezethez alkalmazkodó,
tájba illő, hagyományos, sokszínű
gazdálkodás

Századokon átívelő, tájjal harmonikus, értékteremtő...

...értékőrző gazdálkodás

Z
e
l
l
í
d
g
e
s
z
t
e
n
y
é
s
e
k

Legeltető állattartás
Szürkemarhák a Dunamenti síkon...

Jelene is van,
nemcsak
múltja

A nemzetközi kerékpárút mentén...

Bivalyok az Ipolymenti
sík térrészen

Hagyományos állattartás

Gyümölcsfás
legelők

Ártéri
gyümölcsösök

Ártéri legelők

A nemzetközi
kerékpárút mentén...

Hegyi rétek, legelők, kaszálók, fás legelők

A photograph of a dense forest with many tall, mature trees. The ground is covered in green grass and some fallen leaves. The sky is visible through the canopy.

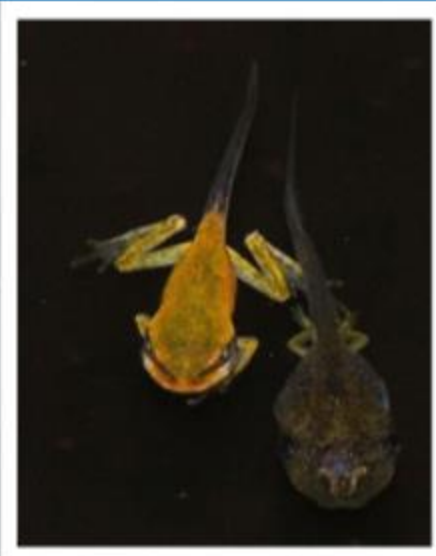
Tájrekonstrukció

Kultúrtörténeti emlékek,
tájesztétikai értékek (Csapásrétek...)

Legelőerdő

...és a legelőerdő egészen meglepő verziói ☺ ...

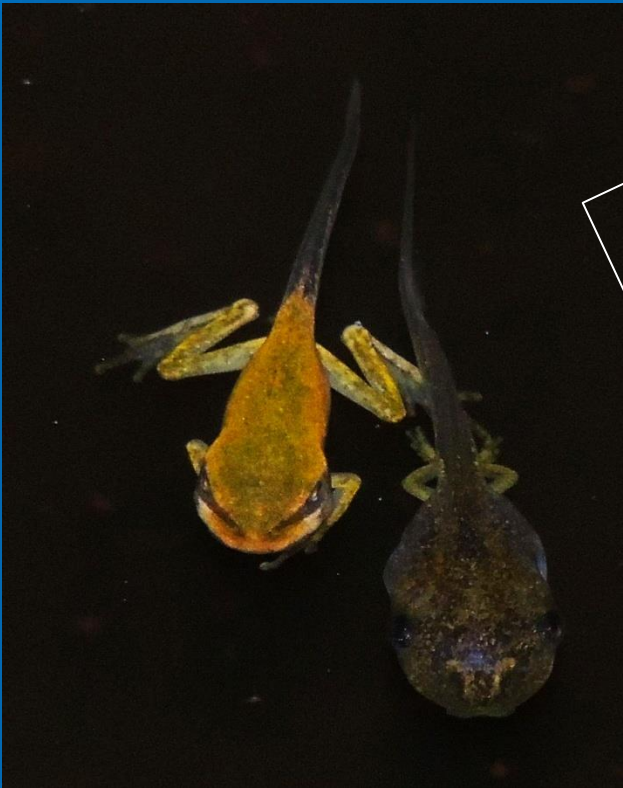
Vízes élőhelyek változatos, színes élővilágával
is találkozhatunk

- Patakok, folyók menté
- Szelíd, csendes állóvizek

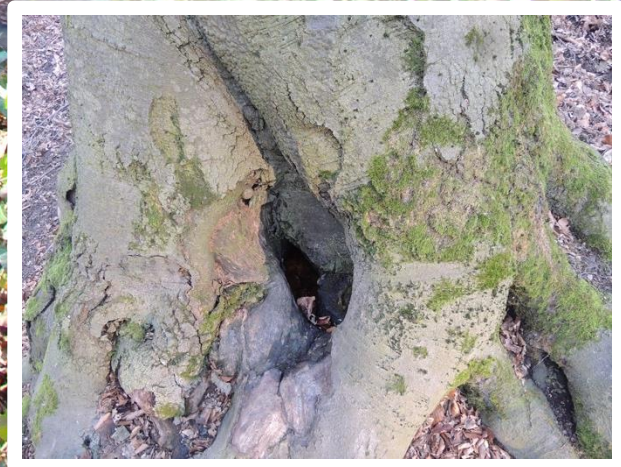
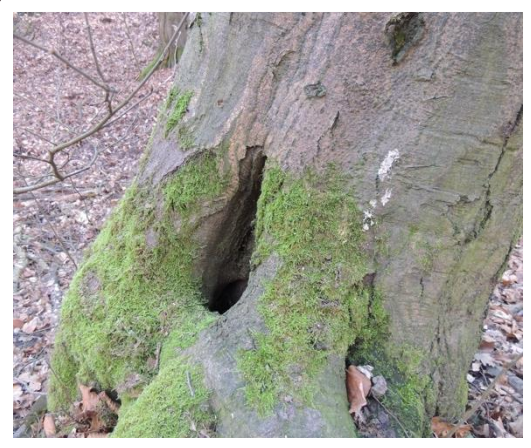
"Lassú,
megfigyelő,
felfedező
turizmus"

Időszakos vízfolyások,
hosszabb ideig megmaradó állóvizek,
földutak keréknyomaiban megmaradó vizek

Minden kis vízfelület
számít...

Hosszantartó
aszályos időszakok.
A szélsőségeket, a
gombák, növények,
állatok, az egész
ökoszisztéma
megszennvedi.

Kisebb állóvizek
tavak, tócsák,
dagonyák a vadak
számára
életmentők
lehetnek

Jelentőségük
sokrétű

Üde színfoltok a
túrázók számára is

Tájrekonstrukciós,
tájrehabilitációs
folyamatok fontos
célterületei

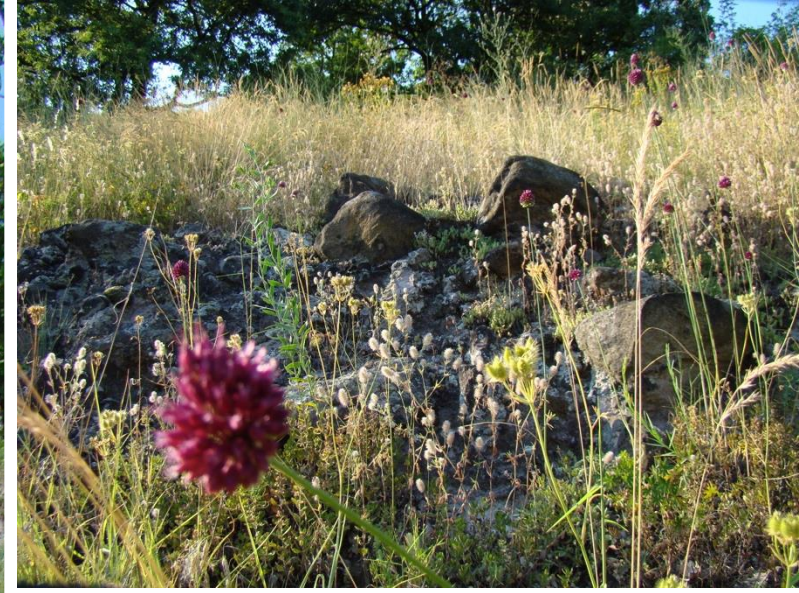
Jelzés
kúthoz,
forráshoz

Tiszta
források

Málna
forrás

Szárazabb területek

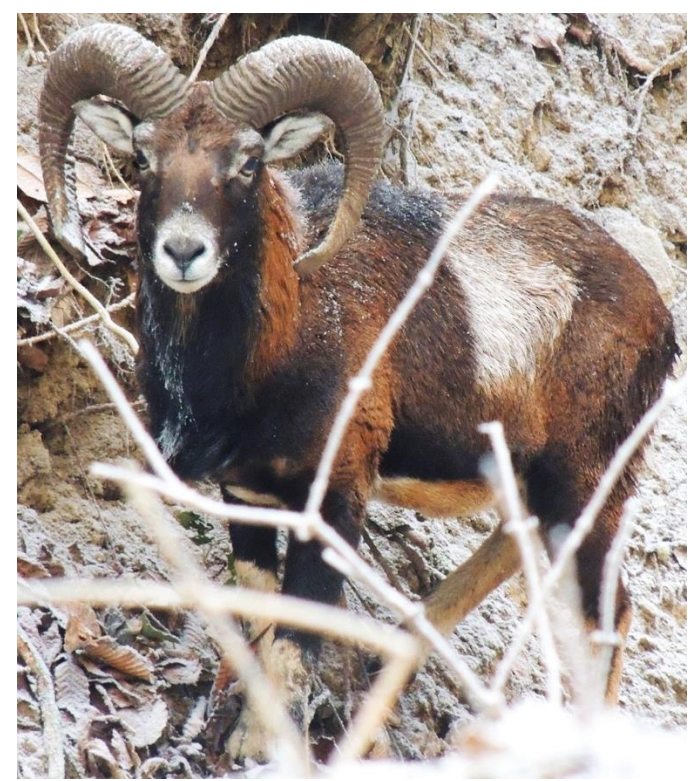

Sziklakibúvásos lejtősztyepek – gazdag, változatos élővilággal

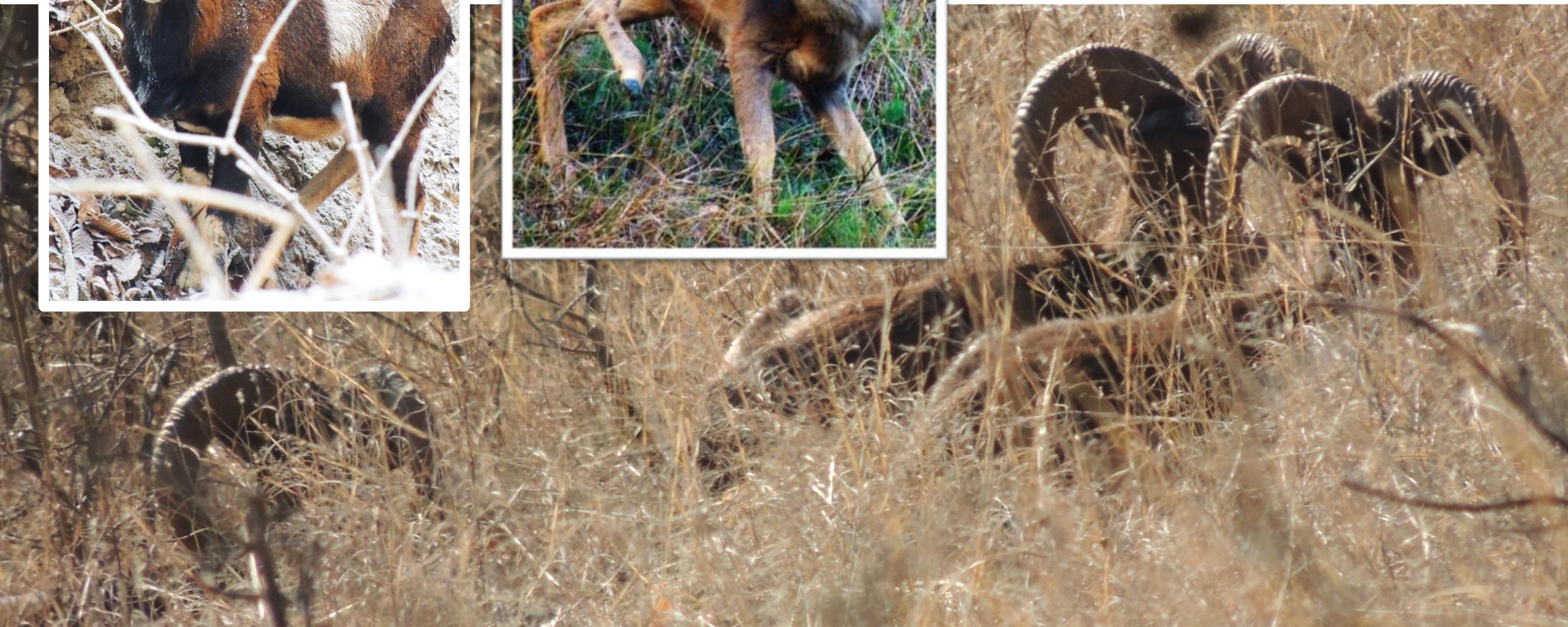
Árvalányhajás lejtők

„mindent a szemnek...”

Egykori hegyi legelők,
melyeken a háziállatok
szerepét átvették a vadak,
az őzek, muflonok...

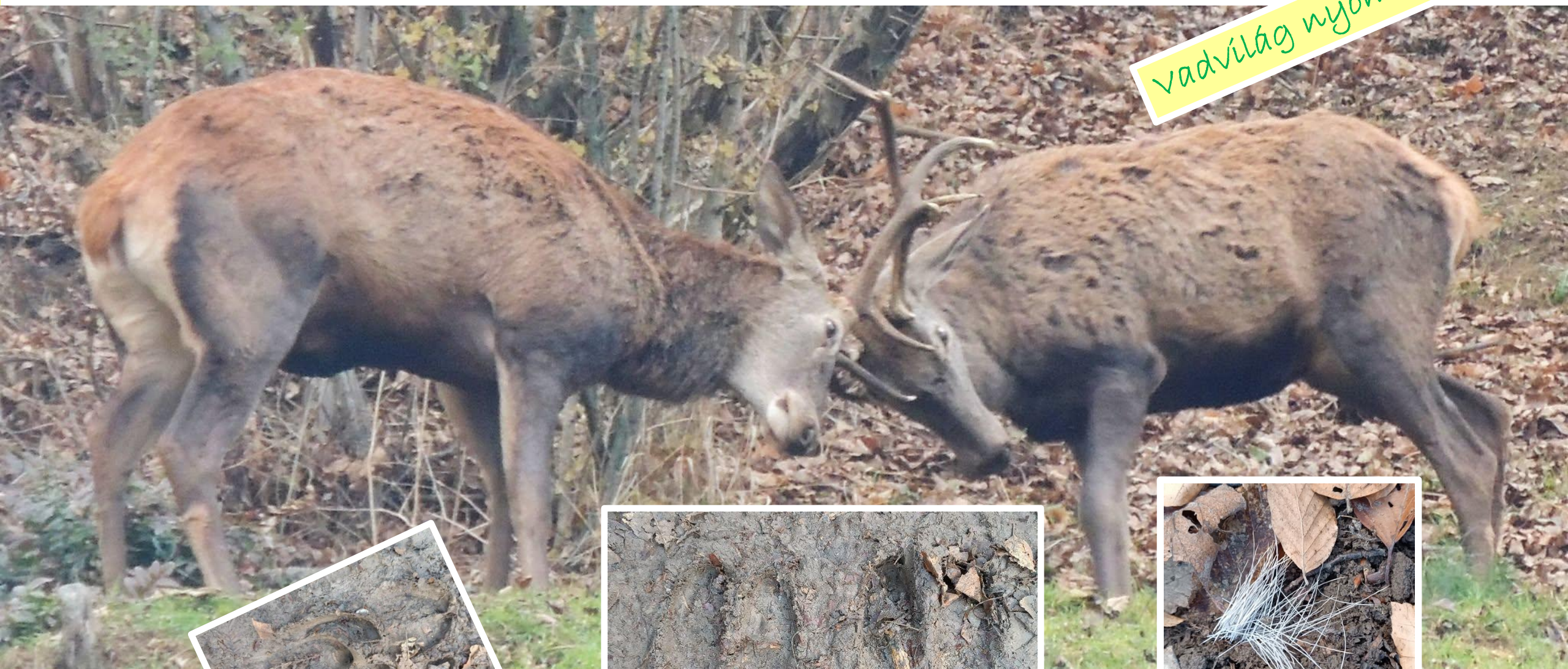

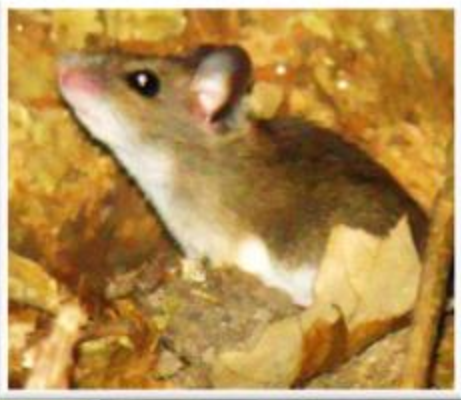
...vaddisznó,
szarvas, róka, borz...

Vadnyomkereső túrák

Vadvilág nyomában

Az
aljnövényzetben,
az avarban is
találkozhatunk
kisemlősökkel...

...ha nem
rohanunk

Ne rohanjunk 😊

... és a
fákon
is

nappal
és éjjel

Esti, éjszakai
túrák

Ha a természetben
járunk, a részévé
válunk, eszerint kell
viselkedni és élvezni
e csodás eggyé válás
minden pillanatát

változatos,
fajokban gazdag
aljnövényzet,
mely amellet, hogy
gyönyörködtet

meghatározza
(hatnak egymásra)

– a talaj
minőségét

– levegősségét

– vízmegtartó képességét

– mikro- és
makroorganizmusok
összetételét

változatos „mohapárna”

Amikor a
gesztenye
puhára esik

Már koratavasszal is találkozhatunk színes virágokkal

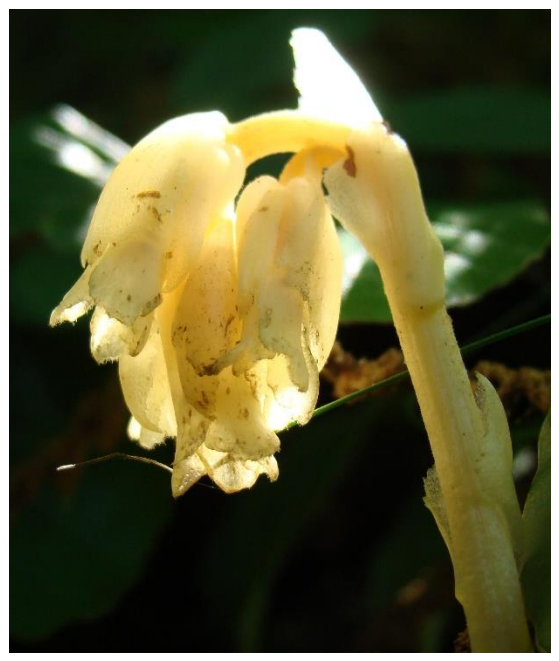
SOKSZÍNŰ ALJNÖVÉNYZET VÁLTOZATOS ÉLŐHELYEKEN

erdőtársulások (bokorerdők, lomberdők) és rétek (száraz gyepek, nedves rétek, hegyi rétek)

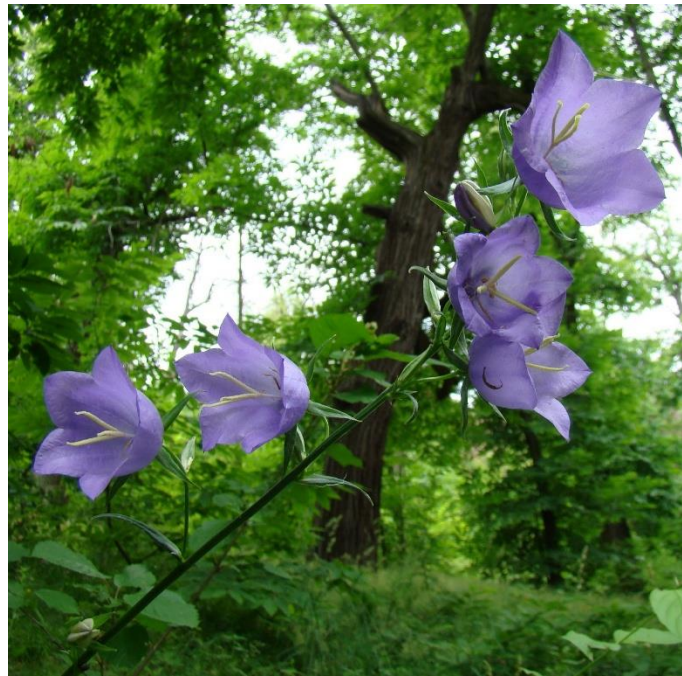

...Orchideafélék
és...

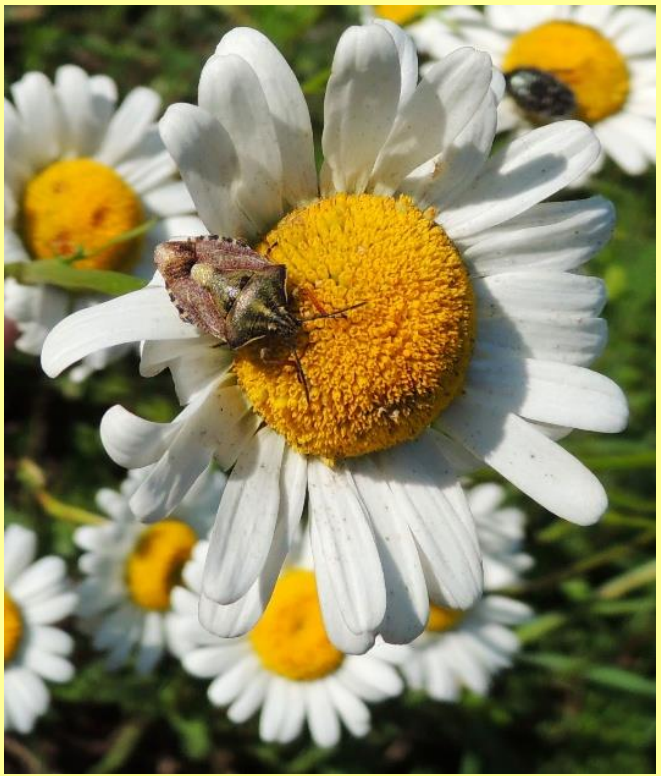
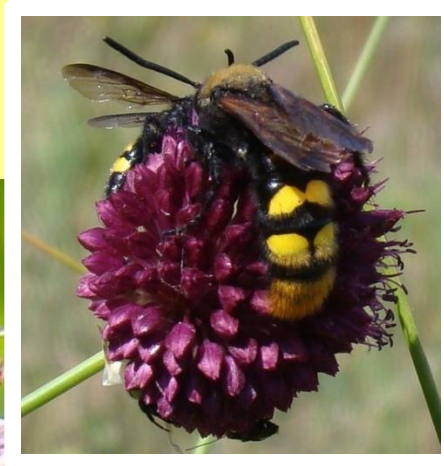
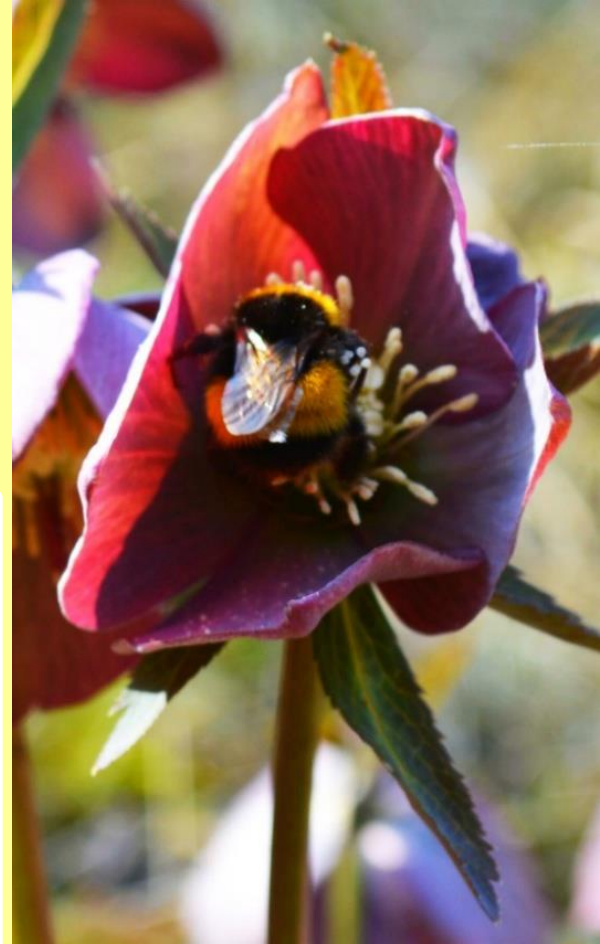
Nagy változatosság,
fajgazdagság

Gazdag növényvilág -
gazdag rovarvilág

A fajokban gazdag
aljnövényzet, fajokban
gazdag állatvilágot is
eredményez.

Egészséges ökológiai rendszer

- többféle alternatív zsákmány állat
- ragadozó
- parazitoíd

Biodiverzitás

futóbogárfélék (*Carabidae*)

„Nemcsak a
virágok
színesek”

Csodák a
lábunk alatt
(és felett/mellett)

„Kecsesen karcsúak”

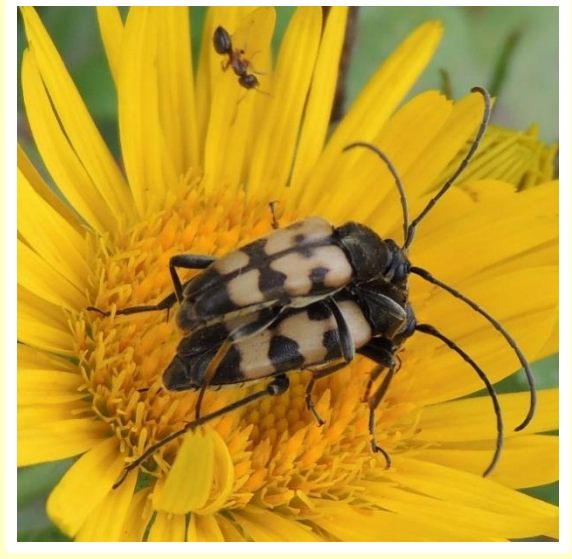
cincérfélék
(Cerambycidae)

„Robosztusabbak”

„Szemérmetlenek”

Holtában is életet ad, sok élőlény számára létfontosságúak

Örökerdő – gazdálkodás

Fenntartható, éghajlatváltozásra is jobban reagáló biológiai sokféleség

Az erdei ökoszisztéma, mint egységes élő organizmus

Havasicincérek
jól érzik magukat
a kidőlt bükkön

A Duna-Ipoly
Nemzeti Park
címerállata

Vegyünk példát a csigákról - nem síetvele

lepkeék
(Lepidoptera)

hüllők
(*Reptilia*)

Családi idill

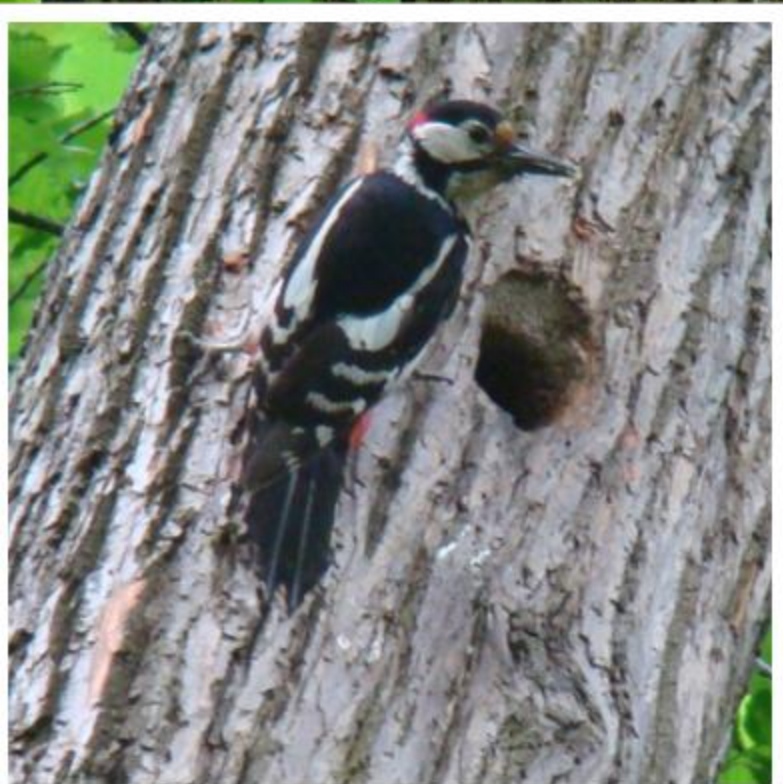
kétéltűek (Amphibia)

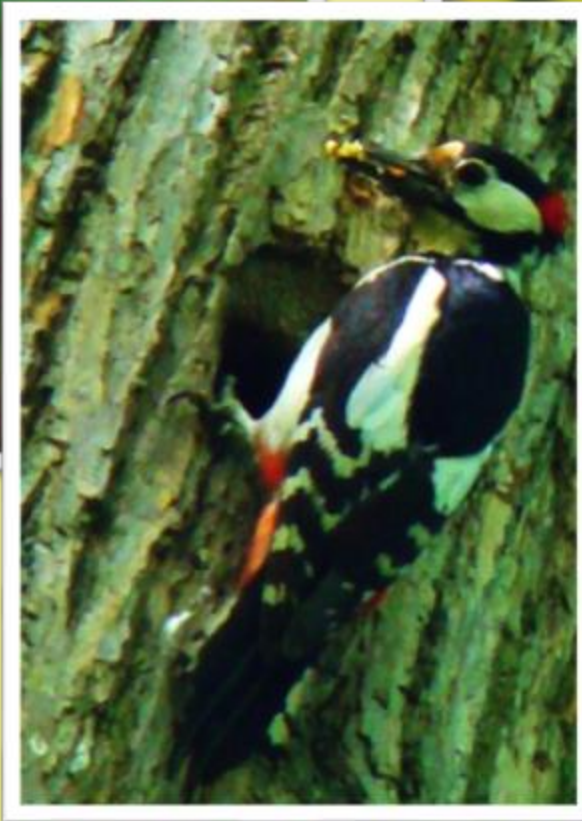
hüllők
(*Reptilia*)

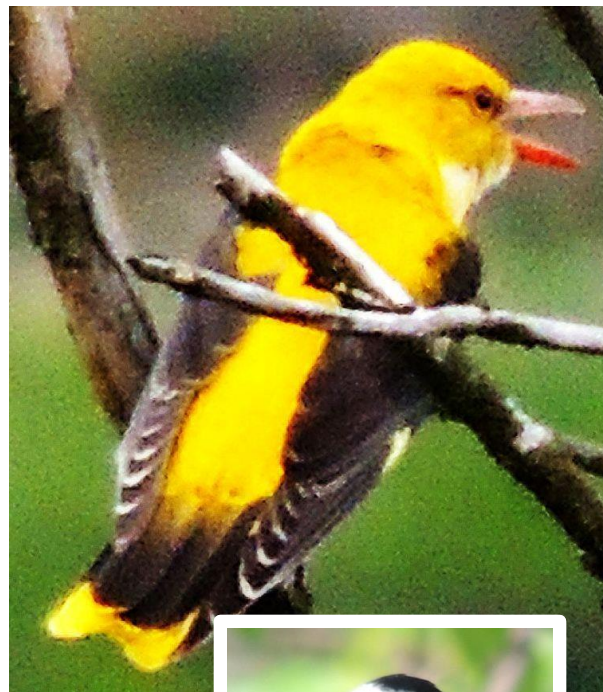
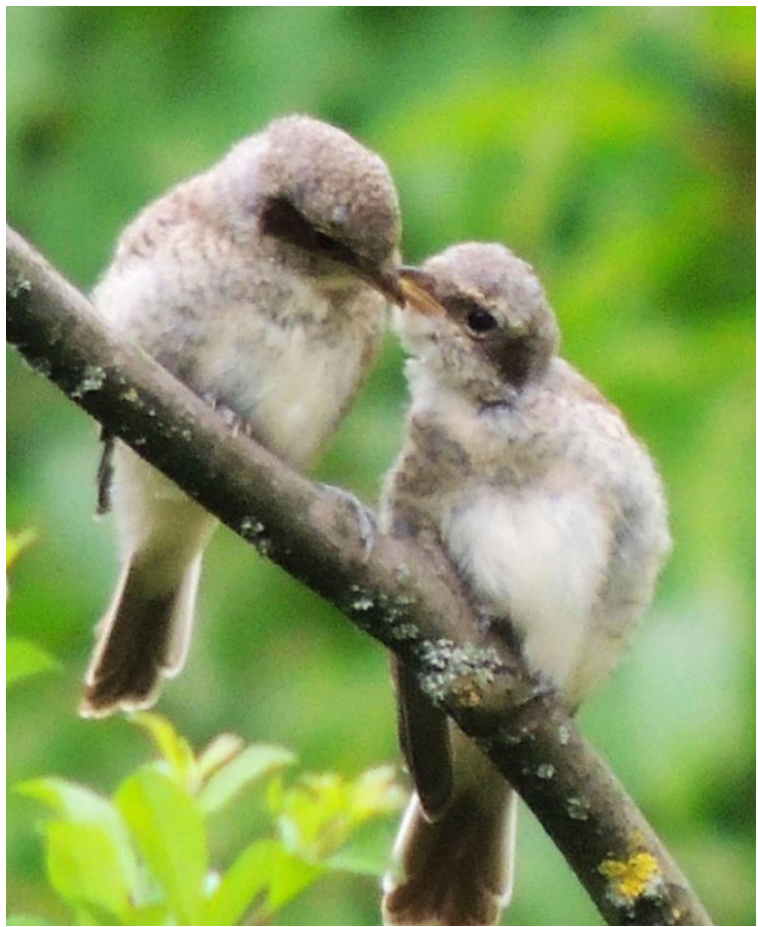
A gazdag növény és rovarvilág a madarak változatos gazdagságát is eredményezi
Pláne ha ideális „lakóparkkal” is társul

Akár több odú, több lakóval „lakópark” egyetlen faegyeden.

Biodiverzítás
Ökológiai egyensúly
Fenntartható rendszer

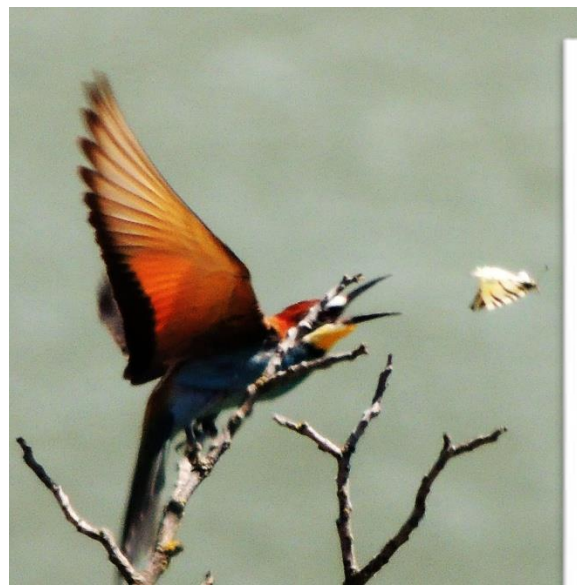
Nyílt
fészeklakók,
átutazó
vendégek

Madarak
(Aves)

gyurgyalag
(*Merops apiaster*)

Üregben
költő

Hasadékok,
letörések a fákon

A kéregrepedés
sem marad
kihasználatlanul
Költés szempontjából sem

csuszka (*Sitta europaea*)

Kéregrepedések sokfunkciós szerepe

- Menedék
- Búvóhely
- vagy épp táplálékot biztosít
- új élet bölcsője

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Madárvilág túra Odúlakók

Nemcsak a tojás színe, de a fészek anyaga is elárulja mely faj költ épp az odúban.

Sok jómadár kishelyen is elfér...

Odúlakó madárfiókkák, a költés ideje az éghajlatváltozásra is utal

Hollóké wásztánca
az egyik legszebb
„égi látványló”

„Felfedező turizmus”

Nemcsak a lábunk elé,
a fejünk felé is érdemes
tekinteni

Talajszinttől a lombkoronaszintig fajgazdag, változatos élővilág

Színes
életközösség

Óvjuk,
védjük,
tiszteljük,
csodáljuk

Minden évszakban...

*Elmerülés a
természetben*

*"csendes turizmus"
csöndesség nem csak télen*

Természeti és földtörténeti
távlatok a Csóványosról

Fellegajtó
nyitogató
időutazás

Nemcsak
messzire,
a múltba
is látunk

A turistautak mentén
virágzó fajok sokasága

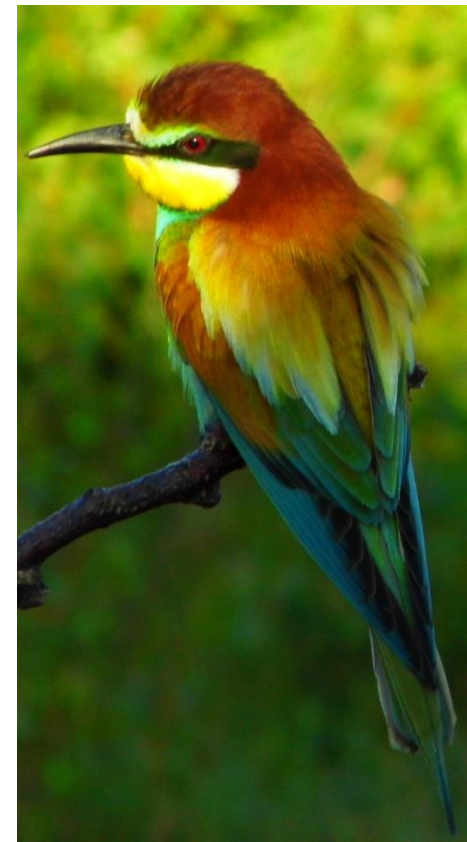

Erdők, rétek
kincsei

A virágzásnak illata,
hangja is van

Gesztenyeméz

Virágpora a méhcsaládokra kedvező, felerősítő

hatású

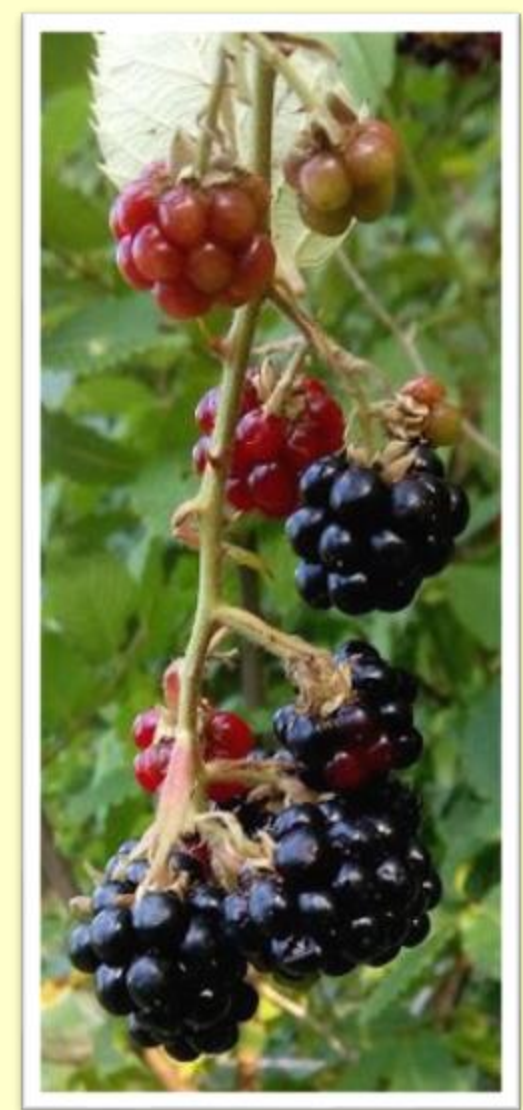
Agrárturizmus

Száranyagtartalma
a virágmezek közül a
legmagasabb

Ásványi-anyagtartalma
mennyiség és összetétel
szempontjából is
kimagasló

Illóolajtartalma
40 féle komponenst
tartalmaz

...amí virágzik,
az terem is...

...különböző
színezettségben...

változatos élővilág, gyümölcsfajokban is gazdag

Felhagyott gyümölcsösök - tájfajta gyűjtemények

Szintén turisztikai vonzerő lehet

közönséges mogyoró
(*Corylus avellana*)

Helyi védjegy
Márkanév

*A nagygyarosi fajtákat
a világon mindenhol
nagygyarosiként említik*

Kulináris érték (is)

Eltűnő értékek

Ha vigyáznánk
rá, a nagygyarosi
gesztenyefajták
és a nagygyarosi
gesztenyések
visszük/vihetük
hírét a világban
nemcsak

Nagygyarosnak,
hanem a tágabb
környéknek

Felüdülés, rekreációt szolgálhatja
a Színes változatos növényvilág

Sétálóutak - Arborétum

Gyógynövény túrák

E
h
e
t
ő
é
s
g
y
ó
g
y
n
ö
v
é
n
y
e
k

változatos
fajok, köztük
számtalan
gyógynövény

- ismerték
- hasznosították

„Ehető szőnyeg” a
szamóca fajoktól szinte lépni nem lehet

Ehető növény túrák

szamóca

Málna
(nagymarosi málna)

Fóliasátor helyett
lombsátor
Agrárerdészet

Éghajlatváltozás

- Gyógyír lehet a bogyósok esetében napégés ellen
- Jégverés ellen

Régi szép időkre emlékeztet, amikor még **szinte minden utca mentén gyümölcsfák sorakoztak**...

...ma inkább a díszfákat telepítik, pedig a gyümölcsfa is díszfa, csak Bónusz, hogy ehető terméssel is megajándékoz.

A szedd magad akció is lehet egyfajta turizmus 😊

Kevésbé természetközeli, mégis szép arcát is tudja mutatni, pláne virágzás idején

...érdemes lenne
feleleveníteni e
szép hagyományt.

Utak, vándorutak,
zarándokutak
mentén,

utcákon, tereken,
kisebb közösségi
gyümölcsöskertek
is ahol lehet...

A vándorok, a
helyiek, az arra
látogatók

Az életközösség
(bioszféra) örömére

Gyümölcsfákat
az utak mentére!
(Ahol lehet)

Erdéigyümölcs kalandozások, túrák

Természet ajándékai
a gombák is

Gombaísmertéi túrák

Gombák: különleges kapcsolat
Természeti, társadalmi, szociális szerep

Boszorkánykörök

Rejtelmes világ, sejtelmes mítoszok
legendák - föld alatt - föld felett

Jelzett utakon

A kirándulni vágyóknak jól jelzett úthálózat biztosítja a kellemes, biztonságos kikapcsolódást

Figyelemfelkeltő, figyelmeztető táblák is segítik a biztonságos túrázást

Tiltó táblák
Fokozottan védett terület

Útról letérni,
virágot szedni
tilos...

Helyi piac (egész évben)

- Helyi
tradicionális
termékek
- A környék
természeti
kincsei
- Gyógynövények,
gombák...
- Vadgyümölcsök
(és szelídek)

Fesztiválok

Ősszel gesztenyészüret idején

Gesztenyefesztivál nyáron virágzáskor...

változó
gazdálkodás

változó
éghajlat jelei

Régebben kiskabátban
melengettük az ujjainkat az
avartűznél, napjainkban
strandidőben szüretelünk.,
illertve mikor, hogy...

Változó éghajlat

Árnyat adó
lombkorona

Kevesebb a feltalaj
vízvesztése

Véd a ragyogóbb
napsugárzástól

Nagyobb védelem
a hosszantartó
aszályok ellen

Kultúrtörténeti emlékek – természeti, gazdasági értékek

- Károly Róbert, Nagy Lajos, Hunyadi Mátyás
- gesztenyetelepítések (Nápoly, Firenze) és a helyi változatok keveredése
- Emlékhelyek
- Sétáló utak – Gesztenyés Arborétum

Telekhatár „kerítések” Sokfunkciós szerepe

- Kultúrtörténeti
- Természeti
- Gazdasági

Változatos fajösszetétel

- hárs
- vadcseresznye
- gyertyán
- mezei juhar
- mogyoró
- egyéb fajok

Épített örökségeink, történelmi emlékek

Kő – és földteraszok

Kik építették? Mi célból?

Történelmi séta, utazás térben és időben

Régen szimbolikus,
kultikus, praktikus...

...ma inkább
dívathóbort.

Építésükkel
rombolunk:
titokzatos,
varázslatos
életközösségek a
kövek között-alatt,

számtalan faj
számára katasztrófát
jelent e játék.

Épített örökségeink

Határjelző kövek – szakrális helyek

Történelmi séta, utazás térben és időben

szakrális helyek – várak

várak,
földvárak,
várromok.

Épített örökségeink

szakrális helyek

Szükségünk van napjainkban is
példaértékű Hősökre
Tomek József
A szobi Kálvária
megmentője

vallási emlékek

„Képecskék”

Zarándokút
Kultúrtörténeti
emlék
Élő hagyomány

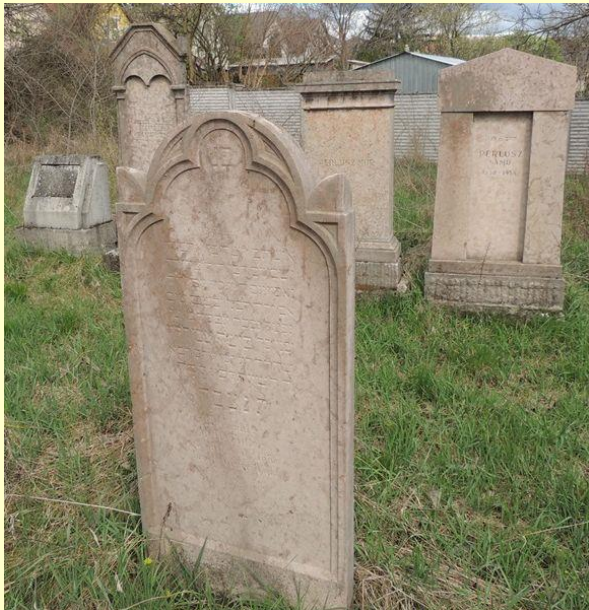

Egykor a határba járók
pihenő- és imádkozóhelyei, ma zarándokút

szakrális helyek

– vallási emlékek

–temetők

Kegyhelyek - Gyógyító helyek - Zarándokhelyek - vallási szertartások

Csendes éj – zajszennyezésmentes naplemente a szobi kálvária felől

szakrális helyek –
emlékhelyek

Zebegényi
Emlékmű

Az egyetlen
Emlékmű, amely
eredetileg is e
történelmi esemény
kapcsán épült.

- kertészeti kultúrák bemutatása
- hagyományos gazdálkodás emlékei, eszközei
- tájházak

Épített értékek...
kultúrtörténeti
értékük is van

...a vadak téli inség
idején biztosan
értékelik

Rózsakunyhó

...menedékházak,
erdei kunyhók,
kulcsosházak

Mondák, mítoszok, legendák nyomában...

(ajánlás a helyi és országos színjátszókörnek)

Ha van menyegző a természetben,
akkor az a gesztenyevirágzás

Hunyadi Mátyás Nagymaroson gesztenyést és málnáskertet telepített... Kedvese a málnáskertben élt, majd a nagymarosi gesztenyésben temették el sámán szertartás szerint. (öt sámán-kertész - köztük ma is létező nagymarosi földrajzi és családi névvel)

Arvisura (Igaz szólás) (Paál, 1998).

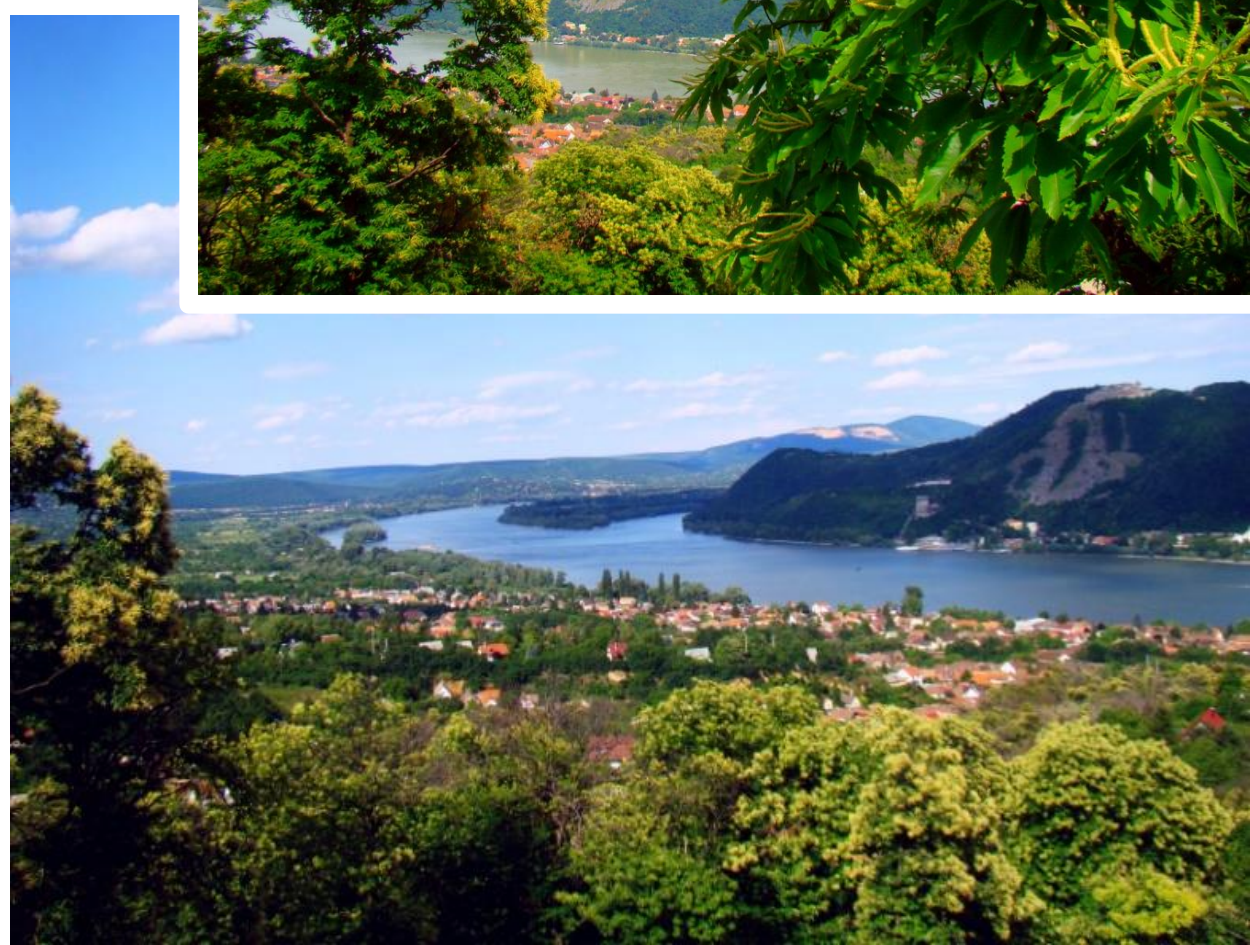
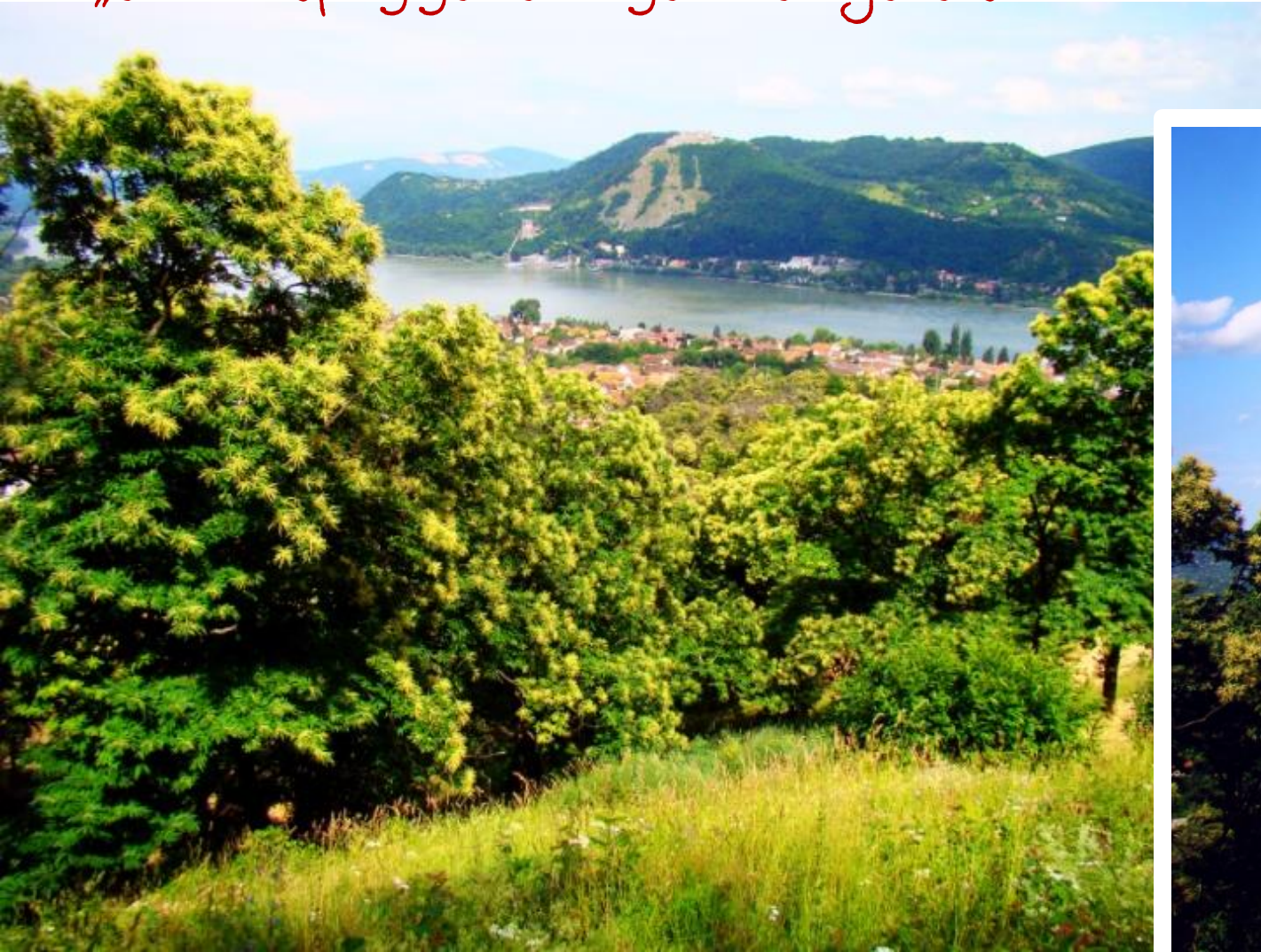
Különleges
emlékhely - mely
szintén utal a
gesztenyéseink
varázslatos,
mesés
hangulatára
Lévay Pálma emlékhelye

Tájesztétika, idegenforgalom

Például Itáliában napjainkban is...
„évszakfüggetlen” gesztenyések

Márkanév

Védettség

több formája van

Natura 2000
eszméje:

Ember és táj
harmonikus
kapcsolata

Ami ember és táj
értékőrző,
értéketteremtő
kapcsolata együtt
hoz létre

Ember és táj közös
gyümölcse

Magántulajdon – köztulajdon – közös érték – közkeincs – ember és táj jóllét együtt

Agroturizmus - gasztronómia

Ha gesztenye, akkor szőlő, ha szőlő, akkor bor

Nagymaroson a délies (napos) oldalakon szőlő díszlett (mára eltűnt),

Keleties, ill. északias (árnyasabb) oldalakon gesztenye (még van...)

„Késő ősszel asztalodon legyen mindig gesztenye, akár főve, akár sültve, akár valamilyen süteményben, és a még csípős újbort erre igyad. Gesztenye, krizantémum és újbor. Jegyezd meg jól!”

Hamvas Béla

*Ha szőlő, akkor bor,
ha bor, akkor gesztenye...*

Agroturizmus

Hunyadi Mátyás Pompás lakomák

„Mátyás király
asztalához ülni nemcsak
politikai kiváltság, hanem
különleges gasztronómiai
élmény is...”

Kedvenc étele a
gesztenyével töltött
kappan

...de fogyasztották
sütve, mézzel ízesítve és
sokféleképpen...

Italként, gesztenye -sör,
-bor, -pálinka...

Sült gyümölcsök
gesztenyével
becsinálva

Malacznak az
bűrében gesztenyével
csinált étök

Agroturizmus
Gasztronómia
Kulináris élmények

Környezettudatosság az is, ha igyekszünk azt fogyasztani, abban gyönyörködni amink van, illetve, itt megterem... és e kincsekkel kínáljuk kedves vendégeink is.

Helyben készített élelmiszerek

Helyi vendéglátók

Helyi termékek

Italként, gesztenye -sör, -bor, -pálinka...

Erdők, mezők, rétek, folyók
ajándékai

A gesztenyeliszt a gluténmentes lisztek királya

HELYI TERMÉK VÉDJEGY

Sokféleség a turizmusban:

földön: gyalog, kerékpár, lovaskocsi

vízen: kajak, kenu, sétahajó

levegőben: sétarepülés 😊

A térség a Börzsöny,
a Duna- és
Ipolymente, a
Dunakanyar rendkívül
sok mozaikra
elkülöníthető...

...sőt, egy egészen
kis területen belül is
változatos...

... ami az egyik
településen bevált
stratégia, már a
szomszéd településen
sem biztos hogy
működik.

Táji adottságokhoz alkalmazkodó, azzal
harmonizáló stratégiák, tervek...

Szelídgesztenyések

„Ki gépen száll
fölébe”

A sétarepülőről
egykor szebb
napokat látott és
szebb napokat
remélő gesztenyés
erdőfoltok
maradvány-
foltjaiból néhány
látható, melyek
azóta tovább
fogyatkoztak...

Ilyen is
volt, van...

Napjainkban kellemes,
kényelmes, gyors is tud lenni:

ahol lehet vasúttal,
egyéb közösségi
közlekedéssel is
érkezhetünk a
kiszemelt
turisztikai célpontra,

így utazva útközben
is ismerkedhetünk a
tájjal
gyönyörködhetünk
benné.

Lehetőségek tárháza, ötvözése:
Lovaturizmus - réven

Vigyázzunk egymásra,
biztonsági távolság

...a kutya a vadfajok számára
veszélyt, ijedtséget, zavarást,
rosszabbat is okozhat...

Csodáljuk és tiszteljük, s közben ne
zavarjuk a vadállományt

Macska esetében az ilyen találkozás talán nem gond...

...de kutyával csak óvatosan...

Az amúgy békés vaddisznó, kutya
esetén zokon veheti a zavarást...

"befogadó, élményturizmus"

Kárpátaljától – Nagymarosig

"lassú turizmus"

Gesztenyés tanösvény

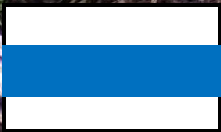

Természettel
eggyé váló,
összefonódó
turizmus

„Türelmes
turizmus”

üdvözlét „Európa
legszebb kilátópontjáról”

„Ülve az őstelken, hol rád fény
és öröm árad:

Védd, gyarapítsd, - s díszét még
magasabbra emeld!

És kik az első fát olták s letevék
az alapkőt:

Őseid emlékét áldani el ne
mulaszd!”

Tompa Mihály

Talán akkor teszünk jót,
ha megbecsüljük,
átmentjük az utókornak,
unokáink és mindenki
örömére tájí, természetí,
kulturális örökségünk...

Tájrekonstrukció

Pillanatkép:
a Templom-völgyi gesztenyésről

...4 évvel később...

Két út áll előttünk:

- Feláldozzuk a beépítés oltárán,
- vagy tájrekonstrukcióval helyreállítjuk e különleges, a térségben egyedülálló, sokfunkciós értéket

Illegális és legális
tarvágások,
beépítések

Jó hírek

A gesztenyés élni akar, a
kí nem forgatott tuskóról
szépen felújul

A gesztenyés
élni akar...

...többszöri
kivágás után is
újra kihajt...

...és újra
kíhajt!

Amikor a
gesztenyés
nem hagyja
magát...

...szintén
tarvágás
utáni
felújulás

A gesztenyések
üzennek nekünk:

Lesz feltámadás!

...ha hagyjuk

És ha segítünk...

Term.véd.kez.terv

Helyi védetség...

Natura 2000...

Tősarjakról felújuló
gesztenyés

Gesztenyés édenkert

Tájrehabilitációval, tájrekonstrukcióval

- Társadalmi
- Gazdasági
- Természetvédelmi
- Tájképi
- Kultúrtörténeti
- Gasztronómiai
- Kulínáris
- Idegenforgalmi

Sokfunkciós értéket
menthetünk meg, ami
egyedülálló a
térsgben, a
Börzsönyben és a
Dunakanyarban.

Rajtunk, illetve a
döntéshozókon
múlik akarunk-e
ilyen sokfunkciós
értéket

A településre
mélyen benyúló
ősgesztenyés
erdőfoltokat az
ezzel járó
hasznokkal

vagy feláldozzuk
a beépítés oltárán

Üzeni a
gesztenyés
élővilág

Tájrekonstrukció után ilyen gesztenyésekben szeretnénk élni és élvezni mindazt a sok ajándékot, amit számunkra nyújt

A lassú, csendes, merengő, táji adottságokkal harmonikus, természeti-, kulturális értékeket megismerni, felfedezni igyekvő, abban gyönyörködni kívánó turizmus jót tesz testnek-léleknek, jóllétet teremt az ide látogatóknak, itt élőknek a bioszférának, egész életközösségnek. Ha óvjuk, védjük táji, természeti, kulturális értékeinket, ahol lehet helyreállítjuk azt, szép jövőt biztosíthatunk az unokáink, az ide látogatók örömére.

Köszönöm a figyelmet!

